

# İBRÂHİM AS'IN DİNİNDEN YÜZ ÇEVİRENLER\*

*Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, lütfu, ihsânı, ikrâmı hem dünyada, hem ahirette sizlerin olsun, üzerinize olsun... Cenâb-ı Hak iki cihanda cümlemenizi aziz ve bahtiyar eylesin...

Tefsir sohbetimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 130. 131. 132. ayet-i kerimeleri üzerinde konuşmamı yapmak istiyorum. Bu ayet-i kerimelerin mübarek metinlerini okuyalım. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ  
نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ  
فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

(البقرة: ۱۳۰)

*(Ve men yerğabu an milleti ibrâhime illâ men sefihe nefsehû, ve lekadi'stafeynâhu fi'd-dünyâ, ve innehû fi'l-âhireti lamine's-sâlihîn.) (Bakara, 2/130)*

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمُ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

(البقرة: ۱۳۱)

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

(İz kàle lehû rabbühû eslim kàle eslemtü li-rabbi'l-àlemîn.) (Bakara, 2/131)

وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ  
يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا  
تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

(البقرة: ۱۳۲)

(Ve vassà bihâ ibrâhîmü benîhi ve ya'kûbu yâ beniyye inna'llàhe'stafâ lekümü'd-dîne felâ temûtünne illâ ve entüm müslimûn.) (Bakara, 2/132) Sadaka'llàhu'l-azîm.

Üç ayet-i kerime... Bu ayet-i kerimeler... Geçen haftaki ayet-i kerimelerde, İbrâhim AS'ın ve İsmâil AS'ın nasıl Allah'ın mübarek kulları olduğu, nasıl Kâbe'yi binâ ettikleri, binâ ettikleri zaman nasıl dualar eyledikleri; nasıl nesillerinden Peygamber Efendimiz'in gelmesi için, nesillerini yerleştirdikleri topluluktan bir mübarek peygamberin çıkması için dua ettikleri anlatılmıştı. Geçen konular bunlardı.

## a. İbrâhim AS'ın Dininden Kim Yüz Çevirir?

İbrâhim AS, Allah'ın çok sevgili, çok makbul bir kulu...

وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

(النساء: ۱۲۵)

(*Ve'ttehaza'llàhu ibrâhîme halîlâ.*) "İbrâhim'i Allah kendisine samîmî, çok yakın dost edindi." (Nisâ, 4/125) Tabii çok büyük mazhariyet, çok büyük rütbe, çok büyük bir şeref, çok müstesnâ bir durum.

Şimdi İbrâhim AS, o Kâbe'yi binâ etmiş olan, yeniden inşâ etmiş olan mübarek peygamber... Kendi hâl-i hayatında, daha gençliğinde kavminin puta tapmasına rağmen, putlara tapan bir toplumun içinde olmasına rağmen, onları incelemiş, aklı, gönlü kabul etmemiş putlara tapınmayı... Kavminin taptığı aya bakmış, güneşe bakmış, yıldızlara bakmış; bunların tapınılacak ilâhlar olmadığını kesin olarak ifade etmiş. Ondan sonra da, kavminin bu yanlış inancını düzeltmek hususunda mertçe, çok mertçe, çok yüksek bir cesaretle mücadele etmiş. Ve Allah'a şirk koşmanın, puta tapmanın, bâtil dinlere girmenin, bâtil yollarda, bâtil inançlarla ömür tüketmenin, Allah'ın sevmediği bir inançla yaşamamanın, Allah'ın sevmediği bir inançla göçüp gitmenin yanlışlığını bilen bir kimse olarak, ömrü boyunca mücadele etmiş bir mübarek zât...

Şimdi İbrâhim AS'ın, böyle Halîlu'llâh, Halîlu'r-Rahmân, Rahmân'ın halîli, dostu, sevgili kulu bir peygamberin açtığı bir çığır var, bir yol var: (*Millete ibrâhîme hanîfâ*) *Millet* bizde, ulus mânâsına kullanılıyor. Tabii Kur'an-ı Kerim'de başka anlamda kullanılmış oluyor. "İbrâhim AS'ın açtığı bu çığır, coşkulu iman çığır..."

İbrâhim AS öyle bir kişi ki, hem yahudilerin cediti, yâni çok eski zamanda yaşamış kendilerinin büyüğü olduğu için, soylarının en kıymetli şahsiyetlerinden, hepsinin başında olan bir kimse olduğu için, yahudiler hürmet ediyorlar; hem hristiyanlar biliyorlar, hürmet ediyorlar... Hem de Peygamber Efendimiz, İbrâhim AS'ın torunu olduğundan, o seviyor. Yâni, bütün büyük ilâhi dinlerin mensublarının saygı duyduğu, ihtilaf edilmeden herkesin sevdiği bir yüce zât...

Hem de, şirke düşmediği, putlara tapmadığı, yanlış inançlarla mücadele ettiği kesin olan bir kimse. Putları kırdığı, kavmiyle bu hususta mücadele ettiği, onları doğru yola çekmeye çalıştığı, babalığı ile mücadele ettiği yazılıyor, biliniyor.

(*Ve men yerğabu an milleti ibrâhîm*) “İbrâhim AS'ın bu çığırından, bu dininden, bu inanç yolundan, bu nurlu dininden kim yüz çevirir?..” Buradaki *men*, soru edatıdır. Arapça'da *men*, kim o mânâsına. Meselâ kapı çalındığı zaman, tak tak tak kapı çalındı, içerideki sorar: (*Men hüve*) “O kapıdaki kim, kim o?..” Biz Türkçe'de, “Kim o?” diyoruz. *Men*, kim demek yâni.

(*Ve men yerğabu*) “Kim yüz çevirir?” *Rağibe-yerğabu* bir fiil, ama kullandığı edatla mânâsı değişik noktalara gidiyor, değişiyor.

Buna, lisan öğrenen kardeşlerimin dikkatini çekmek istiyorum, bilmesini istiyorum. Kelimelerin sadece tek olarak kendisine bakmayacaklar. Bir dil öğrenmek isteyen bir genç, dikkatli bir genç ne yapacak?..

O dilde o kelimenin sadece tek olarak kendisine bakmayacak; cümle içinde hangi edatlarla, hangi tümleçlerle, nasıl kullanıldığına bakacak!.. Bu çok önemli... Türkçe’de de önemli, İngilizce’de de önemli, Arapça’da da önemli.

Arapça’da edatlar, meselâ bu *rağibe* fiili, *rağbet* masdarı. *Rağbet* deyince biz şimdi tek kelimeye bakarsak, *rağbet* etmek; bir şeye heveslenmek, teveccüh göstermek, ilgi göstermek, onu istemek mânâsına geliyor. Ama, *rağibe an* ile kullanılırsa, o zaman aksi mânâyâ geliyor.

Rağibe *fî* edatıyla kullanılırsa, meselâ:

رَغِبْتُ فِي هَذَا الْأَمْرِ

(*Rağibtü fî hâze’l-emr.*) “Bu işe *rağbet* ettim, istedim.” mânâsına geliyor. Ama, *an* ile kullanılırsa, meselâ:

رَغِبْتُ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ

(*Rağibtü an hâze’l-emr.*) “Ben bu işten nefret ettim, bu işi istemedim.” mânâsına geliyor. *An* uzaklaşmak mânâsını veriyor yâni.

Şimdi burada da, *rağibe* fiili *an* ile kullanılmış:

وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ

(البقرة: ۱۳۰)

(*Ve men yerğabu an milleti ibrâhîm*) “İbrâhim AS’ın dininden kim yüz çevirir?..” Çevirmez, çevirmemelidir. Çünkü onun yolu çok güzel yol, Allah’ın sevdiği yol, nurlu yol, mantıklı yol, ilmî yol... Aklın, vicdanın kabul edeceği, aklın yolu, mantığın yolu, imanın, kalbin yolu... “Kim bundan yüz çevirir?” diye soruyor.

(*İllâ men sefihe nefsehû*) “Kimse çevirmez ama, yüzünü bu yoldan çevirse çevirse; bu yola gitmese, başka yola gitse gitse, kim gider: (*Men*) O kimse ki, (*sefihe nefsehû*) nefisini tenzil ve tahkir eden, nefisine zarar vermek isteyen, nefisini esarete, mahkûmiyete sokmak isteyen; nefisine kötülük yapmak isteyen, ancak bundan yüz çevirir. Yâni, kendisini helâk etmek isteyen, kendisini mahvetmek isteyen ancak, yüz çevirir. Başkası çevirmez.”

*Sefihe*, akılsızlık etmek demek... *Sefih* akılsız demek, *süfehâ* da akılsızlar demek Arapça’da. Yâni, aklını kullanmayan, akıllıca hareket etmeyen filân mânâsına. *Süfehâ*; aklını kullanmayan, beyinsiz, akılsız, cühelâ takımı gibi kullanılıyor. Nefisine akılsızlık etmek; yâni kendisini tehlikeye sokacak, onun hor ve zelil olmasına sebep olacak, cezaya çarpılmasına sebep olacak işi yapmak... Ancak böyle yapan bir kimse yüz çevirir.

Yâni, kim İbrâhim AS’ın yolundan gitmez de, aksi yola giderse, kendisine zarar vermiş olur. Kendisine akılsızca, akla mantığa sığmaz şekilde ters, kötü sonuç hazırlayacak şekilde davranan insandan başkası, İbrâhim AS’ın açtığı o güzel yoldan yüz çevirmez, o yolda gider. Akıllılar,

imanlılar, mantıklılar, vicdanlılar, hal sahibi, iz'an sahibi, irfan sahibi onun yolundan gider. Gitmiyorsa, tabii ki akılsızca kendisine felâketi hazırlayan bir insan... Akıbetini düşünmeyen, işin vahametini anlamayan, anlamadan yanlış ve kötü, ters ve tehlikeli işi yapan kimseler ancak böyle oradan yüz çevirir.

Soruyu soruyor; "Kimse çevirmez, ancak akılsızlar çevirir. Kendisine akılsızca kötülük yapan insanlar, yüz çevirir o yoldan..." diyor.

Herkesin İbrâhim AS'ın açtığı o akıl, mantık, ilim, irfan yolunda hareket etmesi lâzım! Niye o yıldızla tapıyor insanlar, niye tapmış?.. Eski milletlerin, ulusların, toplumların inançlarına bakıyoruz; işte Etililerin, Hititlilerin, Sümerlilerin, Asurluların, Mısırlıların taptıkları...

Mısırlılar nelere tapmışlar Mısır tarihinde?.. İşte zamanı geldikçe, Mûsâ AS'ın ayetleri geçti evvelki haftalarda, gördük. Ben de Mısır'ı gezdim, gördüm. Benim gönlümde, aklımda, gözümün önünde daha canlı yâni, o tapınaklar, o putlar, o saçmalıklar, hiyeroglifler... O yanlış inançlar, 20. Yüzyıl'ın değil, hiç bir çağın kabul etmeyeceği bozuk inançlar.

Hatta, hem böyle çeşitli tanrılara tapmışlar Mısırlılar; hem de firavunlar, "Ben de sizin tanrınızım, bana tapacaksınız!" demiş. Kendilerine de taptırmış bazı firavunlar... Bu da öyle ama, hepsi toprak altında, mumyaları müzelerde, cesetleri çıplak, herkes iskeletlerini seyrediyor.

İstanbul'daki Arkeoloji Müzesi'nde var, Mısır'da var... vs. İşte aciz bir yaratık, çürümüş. Yâni, tanrı olmadığı belli, kendisini koruyamamış.

İşte böyle, Mısırlılar başka saçmalıklar yapmışlar, Hititliler başka saçmalıklar yapmış; Ay tanrısı, Güneş tanrısı... İbrâhim AS Ay'a bakıyor, Güneş'e bakıyor; bunların tanrı olmadığını iz'anıyla, irfanıyla, aklıyla, mantığıyla, bilimsel izlemeleriyle anlıyor. "Bunlar tanrı olamaz!" diye kavmine anlatmaya çalışıyor. "Ey kavmim, yanlış yapıyorsunuz, doğru değil!" diyebiliyor.

O yıldıza, bu yıldıza tapmışlar parlaklığına göre; Ay'a, Güneş'e tapmışlar. Halbuki biz şimdi biliyoruz: Ay Dünya'nın etrafında dönen, ne kadar aciz bir gök parçası... Dünya'dan ne kadar küçük, Dünya'nın uydusu... Yâni, Ay'a niye tapmışlar, Dünya'ya tâbî...

Güneş'e niye tapmışlar?.. Çünkü fezada nice Güneş'ten çok daha güçlü, kuvvetli; hem cüssesi büyük, kitlesi büyük, hem çok daha kuvvetli harareti olan nice yıldızlar var... İnsanlar işte onu, aldatıcı göz izlenimleriyle, yakında olduğu için büyük görmüş. Halbuki ondan çok daha büyük olanlar, uzakta olduğundan küçük görünüyor ama, daha büyük.

Küçük olanı tanrı sanmışlar. Halbuki tanrı seçecek olsa, hepsinin büyüklüğünü akılla, mantıkla ölçecek olsa, hiç olmazsa çapı en büyük olanını seçse... Tabii onu bile anlayamayacak kadar bilimden uzak.



İbrâhim AS, “Olmaz böyle!” diyor. Şimdi onun açtığı bu akıl, mantık yolu, bu cesaret, kavmine yanlışlığı söyleyebilmek, putları kırabilmek... “Elinizle yaptığınız putlara tapmayın!” diyebilmek... Tabii o putlar da ne?.. Güneş’in sembolü diyorlar, timsali diyorlar. Bu Ay’ın timsali, Ay’ı temsil ediyor mânâsına yâni. Heykeli yapmış.

“—Bu ne, niye yaptın bunu? Niye koydun bu puthaneye?..”

“—İşte biz Ay’a tapıyoruz da, Ay tabii yanımıza gelmiyor, bizim

mabedimize girmiyor. Onun namına işte böyle yontuyoruz, bu Ay’ın temsilcisi olsun, vekili olsun diye...”

Öyle saçma şey olur mu? Bu da ayrı bir saçmalık... Yâni ne kadar, kaç çeşit, neresinden baksan ne kadar acıklı, ne kadar komik, ne kadar gülünç inançlar!..

Şimdi İbrâhim AS, milattan 2000 küsur yıl önce çıkmış... Yâni, o devirleri düşünün diye tarihinisöylüyorum. O devirde dünyadaki insanların inançlarını düşünün!.. Çıkmış ve yanlış bu diye söyleyebilmiş ve bir çığır açmış. Kendi çocuklarıyla, torunlarıyla hak dini, hak yolu ortaya koymuş. Allah’ın, yeri göğü yaratan, âlemlerin yaratıcısının, Rabbü’l-âlemîn’in bir olduğunu, yeri göğü yaratan ulu Allah’a ibadet edilmesi gerektiğini söylemiş. Şimdi kim bundan yüz çevirir?.. Ancak kendisini helâk edecek olan, kendisini akılsızca felâket, âkıbet hazırlayan kimseler ancak yüz çevirir.

Buna *istifhâm-ı istinkârî* derler, ya da *istifhâm-ı inkârî* derler. Yâni, “Kimse yüz çevirmesin! Kim çevirir, çevirmemeli böyle bir güzel yoldan yönünü, bu yola girmeli, bu yoldan yürümeli!..”

## b. İbrâhim AS'ın Seçkin Kul Oluşu

Sonra İbrâhim AS'ı öğücü kelimelerle Cenâb-ı Hak Teâlâ buyuruyor ki:

وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ

لَمِنَ الصَّالِحِينَ

(البقرة: ۱۳۰)

(*Ve lekadi'stafeynâhu fi'd-dünya*) “Ben, alemlerin Rabbi, yaratanınız, ben Azîmü’ş-şân, onu dünya hayatında, şu yaşadığınız sizin şu âleminizde, şu dünyanızda seçkin bir kul eyledim, seçtim.”

*Istafâ-yestafî-saffet*; süzmek, özünü seçmek, almak, ayırmak mânâsına geliyor. Tabii insanların içinden en iyisini Cenâb-ı Hak seçmiş; en hâlisini, en muhlisini, kendisine en bağlı olanı, en akıllısını, en cesaretlisini, en güzel vasıflara sahip olanını, en cömerdini, en yumuşak huylusunu, en merhametlisini, en gözü yaşlısını seçmiş... İbrâhim AS'ın o kadar çok güzel meziyetleri var ki, saymakla bitmez. Duygulu insan. Yâni öyle şer, haşin bir insan değil. Mücadele vermiş ama, gözü yaşlı bir insan, misafirperver bir insan...

Misafirsiz sofraya oturmazmış. Misafir olmadığı zaman çıkar, dışarılarda sofrasına davet edecek insan ararmış. Öyle güzel huylara sahip bir insan...

Ama babalığına, üvey babasına veya bir rivayete göre kendi babasına:

“—Niye bu putları yapıyorsun elinle? Niye buna tapıyorsun?.. Bu taş değil miydi az önce, dağdan getirmedin mi, niye buna tapıyorsun?” diye söyleyebilmiş, ikaz edebilmiş.

Yâni babalık-evlatlık veya büyüklük-küçüklük başka, gerçek başka... Gerçeği her yerde söylemek lâzım!..

Allah bu kulu, yâni İbrâhim AS'ı seçmiş, güzel bir kul eylemiş. Dünyada hem akılla, edeble, ahlâkla seçmiş; hem de bu güzel sıfatlarla onu, insanların şeref bakımından en yükseği olan peygamberliğe yükseltmiş. O rütbeyi, o makâmı, o vazifeyi vermiş, onu lâıyk bulmuş. Cenâb-ı Hak Teâlâ onu tensib buyurmuş, peygamber edinmiş; hem de peygamberlerin ulularından, gözdelerinden, ulü'l-azm peygamberlerden birisi İbrâhim AS... Dünyada hem akılca, hem gönülce, hem ahlâkça, hem de rütbece, mânevî makam bakımından seçtiği bir kimse. Tamam...

(*Ve innehû fi'l-âhireti lemîne's-sâlihîn.*) “Hiç şüphe yok ki, o ahirette de Allah'ın sâlih kullarının seçkinlerinden olarak, Allah'ın cennetlik kıldığı iyi kulları içinde yer alacak.”

Hem dünyada iyi... Çünkü bazı insanların dünyası iyi oluyor da, işte krallar, hükümdarlar, başkanlar, komutanlar, yüksek rütbeliler, zenginler, Kârunlar, Nemrutlar, tarihten isimlerini bildiğimiz, dilimize geldiği zaman darb-ı mesel olarak söylediğimiz çeşitli isimler... Bunların hepsi, dünyada önem ifade ediyor; sonra kıymeti olmuyor.

Hatta, insan çok zengin olsun, diyelim ki hazineleri var, çok zengin, dünyanın en zengin insanı... Şu kadar şirketi var, bu kadar geliri var... Bir hastalık veriyor Cenâb-ı Hak, hastane köşesinde veyahut tekerlekli sandalye üzerinde; yemek yiyemez, parasını harcayamaz, zevkini süremez... Yâni, Cenâb-ı Hak bazen nasib etmiyor, yedirtmiyor. Kimisine yedirtiyor, kimisine yedirtmiyor. Cenâb-ı Hakk'ın bileceği bir şey.

Dünyadaki mutluluk çok sınırlı... Dünyada insan ne kadar zengin olsa, hastalıktan kurtulamıyor. Çok iyi bakılıyor, kansere tutuluyor... Çok iyi bakılıyor, şeker hastası oluyor... Çok iyi bakılıyor, damar sertliği oluyor... vs. Cenâb-ı Hak çeşitli belâlar, musibetler veriyor. Bu mühim değil... Ahiretteki asıl mutluluk önemli.

Cenâb-ı Hak İbrâhim AS'ın, dünyada seçkin bir kulu olduğunu bildiriyor, ahirette de seçkin kullar arasında, iyi kullar arasında olacağını tescil ediyor, beyan buyuruyor.

Biliyorsunuz bir dünya var... Bu dünya sözü, aslında bir söz takımıydı, sıfat tamlamasıydı ama, çok kullanıldığı için kısaltılmış. Ne idi?..

(*El-hayâtü'd-dünyâ*), yâni şu anda içinde bulunduğumuz, şimdiki hayat, bize yakın olan hayat... Ötekisi ne idi?.. (*El-hayâtü'l-âhireh*), sonraki hayat. Yâni bu hayattan sonra asıl bir hayat var, ona ahiret hayatı diyoruz.

Veyahut bu söz takımı, (*ed-dâru'd-dünyâ*) da olabilir, yâni şimdiki ev; (*ed-dâru'l-âhireh*) sonraki ev... Eğer yaşadığımız çevreyi bir ev gibi düşünürsek, yurt gibi düşünürsek; şimdiki yurt, sonraki yurt... Şimdiki içinde bulunduğumuz, yaşadığımız, bulunduğumuz çevre, sonra gireceğimiz çevre. Bu iki büyük kavram...

Biz müslümanlar, mü'minler âmentümüzde açıkça ifade ediyoruz: (*Ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*) "Öldükten sonra dirilmek haktır, ahiret hayatı vardır." diye.

Şimdi bazıları, kendilerine peygamber geldiği halde, Allah bildirdiği halde, ahiret hayatını inkâr ediyor. Hatta ben şu dindenim, bu dindenim diyen bazı kimseler diyorlar ki:

"—Hepsi bu dünyada..."

Hayır, bu dünyada değil. Bu dünya sadece dâr-ı dünyadır. Bu dünyada olanlar bitecek, bitiyor. İster istemez, çırpınsalar da bitiyor. Ondan sonra, ahiret hayatı var!..

Şimdi bu ahiret hayatını bazıları inkâr ediyor. Yâni, kemikleri getirmiş, Peygamber Efendimiz'in karşısında ufalamış. Parçaları böyle kum halinde yere ufalanırken:

"—Allah bu kemikleri mi diriltecek?" demiş.

Evet, o kemikleri diriltecek, o kemiklerin sahibini ahirette diriltecek. Mü'min kulsa, cennete ebedî saadete mazhar kılacak; kâfir kulsa, cehennemde ebedî azaba atacak... İleride olacak bir şeyi bildiriyor Cenâb-ı Hak, peygamberler göndererek. Bütün ilâhi dinler bunu beyan etmişler. Bazıları, bu çürüyen kemiklere bakarak, bu işin olmayacağını düşünüyorlar ama, Cenâb-ı Hak Teâlâ buyuruyor ki:

وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

(يس: ٧٩)

(*Ve hüve bi-küllî halkın alîm.*) “O her çeşit yaratmaya kâdirdir.” (Yâsin, 36/79) Yâni insanoğlunun toprak olmayan, çürümeyen tarafları da var, kalan tarafları da var. O taraflarıyla devam ediyor.

Zaten düşünün, çocukluğunuzdan sizin yanınızda ne kaldı?.. Eğer yaşlıysanız, delikanlılığınızdan ne kaldı, hangi hücre kaldı?.. Hepsi gidiyor zaten... Gidenlere bakma, sen kalana bak!.. Yâni senin kişiliğin, senin şahsiyetin, senin ruhun kalıyor. Sonra o ruha Cenâb-ı Hak, tabii yine bu dünyada olduğu gibi, her zaman olduğu gibi, bebeklikte, delikanlılıkta, olgunlukta, ihtiyarlıkta senin kişiliğinin bir kalıbı olduğu gibi, her çeşit yaratmaya kâdir Mevlâ, ahirette de bir kalıp vererek onu ahirette dirilteceğini kesin olarak belirtiyor. Biz de buna kesin olarak inanıyoruz. Bu kesin!

Bazıları bunu inançsızlığından inkâr ediyor, bazıları da ben inançlıyım diyor, falanca dine mensubum diyor, gene inkâr ediyor. Aynı kapıya çıkar, hepsi kâfir... Neden?.. Ahireti kabul etmiyor. Ahireti kabul etmeyince, ahirete inanmayınca inançsız oluyor, kâfir oluyor. İster adı şu dinin din adamı olsun, ister bu dinin yöneticisi olsun, başkanı olsun, şusu olsun, busu olsun... Ahiret hayatı var.

Bir mühendis kardeşimiz, Amerika'da mühendislik yaparken, güzel bir çalışma yapmış. Bana anlatmıştı kendisi:

“Bir papaz, piskopos, yâni yüksek rütbeli bir kimse; bir haham, bir de müslüman imamı çağırdık. Bir toplantı tertitledik bir şehirde, hepsini konuşturduk. Yâni, ‘Bu dinlerin mensupları birbirleriyle konuşsunlar, birbirleriyle tanışsınlar; doğrusu hangisiyse herkes o tarafa gelsin, yanlışı bıraksın!’ diye. Konuşmalar başladı, papaz konuştu, haham konuştu...”

Haham konuşunca demiş ki:

“—Bu ahiret filân yoktur.”

O haham demiş, belki hepsi demiyordur. Belki onların arasında da çeşitli görüşler, mezhepler vardır. Ben onların teferruatına girmeyeceğim. Ama o konuşmada o haham demiş ki:

“—Ahiret yoktur.”

Piskopos kalkmış:

“—Aziz kardeşim...” demiş. Amerika’da tabii İngilizce konuşuyorlar. “Sen bunu nasıl inkâr edersin?.. Elimizdeki kutsal kitap Ahd-i Atik, Ahd-i Cedîd, Kitâb-ı Mukaddes, The Bible, Tora, Tevrat filan... İşte orada şu ayette şöyle diyor, bu ayette böyle diyor... O peygamber şöyle buyurmuş, bu peygamber böyle buyurmuş...” demiş.

“O onu ikna etmeye çalıştı.” diyor mühendis kardeşimiz. Sonra, imam efendi çıkmış. Toplantının sonunda, İslâm’ın hak din olduğu, en güzel şeyi insanlara sunduğu kesin olarak anlaşılmış.

Anlaşıyor. Zaten, tarih boyunca yapılan çeşitli böyle bilimsel toplantılarda da böyle olmuş. Bunları benim bir talebem, şimdi profesör olan bir talebem, bir tez halinde toplamış, böyle bir çalışma yapmıştı. Çeşitli din mensublarının dînî konulardaki yaptıkları toplantılar ve münakaşaları anlatan bir çalışma yapmıştı. Güzel bir çalışma... Böyle çalışmaların neşredilmesi çok uygun olur, insanlar yanlış bırakıp doğruya gelsinler diye...

Biz Almanya’dayken, Gürcü bir hacı kardeşimiz vardı. Sakallı, mütedeyyin bir kimse... Gürcü, Almanlar *Georgiyan* diyorlar, yâni Gürcü kelimesinin orada telaffuzu öyle. Tabii, Gürcüler Kafkas kavimlerinden, bir kısmı müslüman olmuş. Müslüman Gürcü kardeşlerimiz var. Bir kısmı da hristiyan... Ya eskiden beri, ya sonradan, tarih boyunca hangi zamanda ne yaptılarsa...



Şimdi Gürcülükten dolayı, yâni aynı ırktan olmaktan dolayı birbirleriyle konuşuyorlarmış, dernekleri varmış. Belki Gürcistan'a yardım etmek filan babında oluyordur. Yâni, Gürcistan diye devletleri de olduğu için. Şimdi o hristiyan Gürcü, dernek başkanı demiş ki bizim hacı kardeşe, müslüman kardeşimize:

“—Yâ bir kandanız, bir candanız.” demiş. Yâni, aynı ırktanız demek istiyor. “Gel bu şeyleri bir inceleyelim! Yâni siz müslümansınız, biz hristiyanız. İnceleyelim, hangimiz doğruysa, birlik beraberlik içinde olalım, bu ayrılık, gayrılık olmasın!” demiş.

Hacı kardeşim bana geldi. “Tamam, çok güzel bir teklif yapmış, âferin!” dedim. Ben ona kitaplar verdim, bilgiler verdim. “Bunları mâdem karşılıklı konuşacaksınız, ben sana şu kitapları tavsiye ediyorum.” dedim.

Böyle olunca, öbür taraftaki gelmemiş konuşmaya... “Haydi gel konuşalım!” dedikçe, her seferinde gelmemiş, yanaşmamış. Tabii konuşulsa, samimiyetle hangisi doğru diye araştırılsa, gerçekler ortaya çıkacak. Çünkü, bunların hepsini gönderen Allah-u Teâlâ Hazretleri. Yanlışlıklar mukayeselerle anlaşılır, düzelir.

Evet, “Dünyada da, ahirette de Allah'ın seçkin bir kulu olan İbrâhim'in yolundan kim ayrılır?.. Akılsızlar, kendisini felâkete atanlar, kendilerine kötülük yapanlar, kötü akıbeti kendilerine getirecek, düşüncesizce davrananlar ancak böyle yapar.” buyuruyor bu ayet-i kerimede Cenâb-ı Hak...

Şimdi burada tabii kime bu hitap? İbrâhim AS'ın yolunu, tevhidi bırakanlar kim?.. Kim Allah'ın birliğine inancı bırakmışsa, bu birlikten, tevhidden sapmışsa, şirke düşmüşse, onlar...

Rivayet ediliyor ki, yahudilerin Peygamber Efendimiz'in yaşadığı devirde Medine-i Münevvere'de yaşayan kabileleri vardı. O kabilelerin büyük alimlerinden birisi, Abdullah İbn-i Selâm... Bu bir büyük alim, eski kitapları okuyan, İbrânice bilen bir büyük zât... Ve böyle bir peygamber gelecek diye bilenlerden. Peygamber Efendimiz Medine'ye hicret edince de, onu araştırıp, tahkik edip, toplantılarına gelip, konuşmalarını dinleyip, sıfatlarının Tevrat'ta yazıldığı gibi olduğunu, İslâm'ın hak din olduğu anlayan kişi.

Bu zât Peygamber Efendimiz'e gelmiş demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah, ben senin Allah'ın rasûlü olduğunu anladım, alim olduğum için... Şimdi ben müslüman olduğumu ilân etmeden önce, bir şey istiyorum: Sen benim kavmime, benim hakkımda bir soru sor bakalım, ‘Nasıl biliyorlar beni?..' diye sor!”

“—Niye?” demiş.

“—Çünkü, ben müslüman oldum deyince, belki kötüleyecekler. İlk önce bir sor öyle demeden, bakalım ben nasıl bir kimseymişim?..”

Yahudi kabilelerinin ileri gelenlerini, Peygamber Efendimiz çağırmış, sormuş:

“—Abdullah ibn-i Selâm diye sizden birisi var, alim bir kimse filân diyorlar. Nasıl bir insan bu?” demiş.

Çok methetmişler:

“—Çok iyidir, çok alimdir, çok dürüştür, çok ahlâklıdır...”

“—Peki bu müslüman olursa ne dersiniz?” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Bunu inşâallah yeri gelince, tam böyle kelimesi kelimesine rivayetleri okur, size anlatırım.

“—Olmaz kesinlikle...” demişler.

O da, saklandığı perdenin arkasından çıkarak demiş ki:

“—Ey kavmim, hak yol İslâm’dır, Tevrat’ta geleceği bildirilen peygamber budur, iman edin! Ben iman ettim, siz de iman edin!” demiş.

Şimdi bu Abdullah ibn-i Selâm RA, müslüman olmuş olan. Kur’an-ı Kerim’de de bu mübarek sahabiye metheden ayetler var.

Bu zât, biraderzâdesi, yâni yeğeni, yâni kardeşinin çocuklarına bu İslâm’ı anlatmış. Demek ki, müslüman olduktan sonra, çevresindekilere de anlatıp onları da kurtarmağa çalışıyor, doğru yola çekmeye çalışıyor; cehenneme düşmekten, Allah’ın sevmediği durumda kalmaktan kurtarmaya çalışıyor. Biraderzâdesi yâni yeğeni, bir tanesinin ismi Seleme imiş, bir tanesinin Muhacir’miş. Onlara:

“—Müslüman olun, hak yol İslâm’dır. Allah Tevrat’ta, “İsmâil evlâdından Ahmed isminde bir peygamber göndereceğim!” diyor ya, Tevrat’ta ayetin içinde böyle bir ifade var ya; işte o zât bu Muhammed’dir!” diye söylemiş, anlatmış.

Böyle anlatınca, Seleme müslüman olmuş. Yâni, amcasının sözlerini kabul etmiş. Ama, Muhacir isimli öbürü inkâr etmiş. Gerçek söylendiği halde, inkâr ediyor, yâni müslüman olmuyor. Etmiş, artık onu kendisi hesap versin. Zaten hayatı bitti, vefat etti gitti.

Bu ayet-i kerime onun için inmiş. Yâni, “Mâdem İbrâhim AS’ın neslindensiniz, mâdem İbrâhim’e Abraham deyip seviyorsunuz, sayıyorsunuz... Niye onun yolundan gitmiyorsunuz, niye yanlış inançta kalıyorsunuz?.. Kim onun yolunda gitmezse, onun inancına sahip olmazsa, o yolda yürümezse; şüphesiz ki o ancak kendisine kötülük eden, nefsinin hor eden, tehlikeye sokan kimsedir.” diye, bu ayet-i kerime İbrâhim AS’ı methedip, onun yolunda gitmeyenlerin yanlış yolda olduklarını beyan için inmiş.

### c. İbrâhim AS’ın Güzel Vasıfları

Sonra İbrâhim AS’ın güzel meziyetlerini anlatarak, ikinci ayet- i kerimede buyuruyor ki:

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمِ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

(البقرة: ۱۳۱)

(*İz kàle lehû rabbühû eslim kàle eslemtü li-rabbi'l-àlemîn.*) (Bakara, 2/131)

(*İz*) kelimesini tanıdığınızdır artık, bir şeyi hatırlatmak için, hatıra getirmek için, öne sürmek için kullanılan bir edat. “Hani bir zamanlar şöyle olmuştu ya...” mânâsına.

(*Kàle lehû rabbühû*) “İbrâhim’e Rabbi, Rabbü’l-àlemîn ne demişti hani: (*Eslim*) ‘Sen kendini Rabbü’l-àlemîn’e teslim et! Putlara teslim olma, bâtil inançlara kayma, kendini alemlerin Rabbi’ne teslim et, ona boyun eğ, ona kulluk et, ona yönel!’ diye emretmişti Allah-u Teâlâ Hazretleri.”

(*Kàle*) “İbrâhim AS da ne demişti, Rabbi böyle deyince: (*Eslemtü li-rabbi'l-àlemîn*) ‘Evet ben alemlerin Rabbi’ne kendimi teslim ettim, ona itaat ediyorum, onun sevdiği yola giriyorum; yanlış yolları, şirki, puta tapmayı, haça tapmayı ne ise, bir kenara koyuyorum. Kavmimin bâtil inançlarından uzağım, hatta onlara hasımım.” (Bakara, 2/131) diye bildirmiş.

Böylece İbrâhim AS’ın fazilet mücadelesini, tevhid, Allah’ın birliğini anlatma uğraşını, asil mücadelesini hatırlatıyor. *Eslime-yüslimü-islâm*; kendini selâmete götürmek mânâsına bir kelime Arapça’da. Yâni esen olan, selâmette olan, tehlikesiz olan tarafa yönelmek mânâsına geliyor. İnsan Allah’a inandığı zaman, kendisini tehlikelerden kurtarıp esen olan, selâmette olan tarafa çekmiş. Yâni, dalgalı denizden karaya, sahil-i selâmete çıkarmış olduğundan, bu kelime imânı kabul edip,

küfür dalgalarından, azgın kayalıklar arasında çarpılıp parçalanma tehlikesinden kurtulup, selâmete çıkmak gibi sahneyi düşünelim. Yâni, inancı kabul edip o güzel yola girmeyi ifade etmekte kullanılıyor. Biz de buna İslâm olmak diyoruz. Yâni, kendisini Allah'a teslim etmek...

Şimdi Cenâb-ı Hak, tabii onu ilham ediyor gönlüne. Tabii Cenâb-ı Hak, doğru yolu kabul etmesi için, delilleri herkese kişisel olarak da gösterir. Size, bana, başkalarına, Avrupalılara, Amerikalılara, Eskimolara, Afrikalılara... Herkese Cenâb-ı Hak delillerini gösterir. Hem dışarıdaki delillerini gösterir, onu şahsına ait; hem de aklına, gönlüne içeriden deliller gösterir. Kendi varlığını kabul etmesi için, şartları ihsân eder.

Ama insanlar bu şartları kabul etmiyor, bu şartlardan yüz çeviriyor. Yâni bu delilleri, bu belgeleri görüp de, tamam, haklı diyemiyor. Karşısına gelen yol ayrımında doğru yola girmiyor, ters yola giriyor. Ters yolda da helâk oluyor maalesef...

İbrâhim AS da tabii, putperest bir kavim içinde yetişti, puta tapabilirdi, tapmadı. Aya, güneşe tapma ihtimalleri önüne serildi, o onlara tapmadı. Sonuç itibariyle doğru, Cenâb-ı Hakk'a iman ederek, kendisini selâmete erdirmiş oldu, yâni İslâm olmuş oldu.

Bütün peygamberlerin insanları çağırdığı yol budur, yâni İslâm olmak... Kendisini selâmete çıkartmak, kendisini tehlikelerden sıyırmak; karanlıklardan, tehlikelerden sıyrılıp selâmete

ermek... Yâni İslâm olmak... Yâni puta tapmaktan, yanlış inançlardan sıyrılıp, doğru inanca ermek.

Bütün peygamberler, kesin olarak hepsi, Adem AS'dan itibaren ismini bildiğimiz, bilmediğimiz, Allah'ın gerçekten vazifelendirdiği bütün hak peygamberler, bunu böyle söylemişlerdir, bu kesin. Peygamber Efendimiz de böyle bildiriyor, ayet-i kerimeler de böyle bildiriyor.

إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

(لقمان: ١٣)

(*Inne's-şirke lezulmün azîm*) “Allah'a şirk koşmak, yâni Allah'ın yanında aynı sığata sahip başka başka, çeşit çeşit varlıklar olduğunu düşünmek, çok büyük bir zulümdür.” (Lokman, 31/13) buyruluyor.

Yâni biz, zulüm deyince sanıyoruz ki, bir adamı yatırıp gırtlığına basmak, kolunu kırmak, bacağını kırmak, kanatmak, kanını akıtmak filân... Şirk en büyük zulüm!.. (*Inne's-şirke lezulmün azîm*) “Hiç şüphe yok ki şirk, çok muazzam bir zulümdür.” Neden?.. Çünkü, bu yanlış inançla insanların hayatları kayıyor. Yanlış inançlarla, çok yanlış işler yapıyorlar. Yanlış inançlarla milyonlar, milyarlar zarar görüyor.

Tarih boyunca yanlış inançlarla neler yapılmış: Hindistan'da adam öldü mü, karısını da gömerlermiş. Kadın daha diri, kocası öldü, karısını da öldürüyorlar.

Adamı yakarlarmış, karısını da beraber yakarlarmış, beraber yaşadı diye... Beraber yaşadı ama, o öldü. Bizim mantığımızı uygun değil. Ama, onu neden yapıyor? Onların inancı namına yapıyor. Yanlış.

*Ibn-i Fadlan Seyahatnâmesi* diye, eski bir seyahatnâme var. O kendi devrinde şöyle dünyanın görebildiği yerlerini gezmiş, dolaşmış. Din namına, ne zulümler yapılmış... Meselâ: Mısırlılar Nil Nehri'nin suyu azaldığı zaman, "Nil bize küstü, suyunu vermiyor!" filân diye, en asil, en kıymetli, en güzel kızlarından bir tanesini seçerlermiş, Nil Nehri'ne atarlarmış. Yâni, Nil Nehri'ne kızlarını veriyorlar, "Bizden hoşnud olsun da sular çoğalsın, tarlalarımız sulansın!" diye.

Halbuki Nil ne olacak?.. Nil, Ekvatorda yağmurların çok yağmasıyla suları çoğalan, az yağmasıyla suları azalan bir akarsu... Yâni, onun bir kişiliği, şahsiyeti yok ki, onun için sen bir güzel kızın canına kıyıyorsun, bir bâtil inançla öldürüyorsun...

Firavun "Ben tanrırım!" demiş. "Bu kavmin erkek çocuklarını öldürün!" demiş. Yanlış inançtan, ne kadar büyük zulümler çıkıyor.

İşte din savaşları, mezhep savaşları... Kapılarını işaretlemişler birbirlerinin, geceleri baskınlar yapmışlar, katliamlar yapmışlar, saman alevlerinde yakmışlar. İlim adamlarını inletmişler, hapislerde işkenceler yapmışlar... Bunlar ne namına oluyor?.. Din namına oluyor. Yanlış inanç, hakîkten çok büyük zulüm.



Cenâb-ı Hakk'ın hak inancına teslim olmak, Cenâb-ı Hakk'a teslim olmak, Cenâb-ı Hakk'ın yoluna girmek lâzım!.. Şimdi bu İslâm inancı...

#### d. İbrâhim AS'ın Çocuklarına Vasiyeti

وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ  
يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا  
تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

(البقرة: ۱۳۲)

(*Ve vassâ bihâ ibrâhîmü benîhi ve ya'kûb, yâ beniyye inna'llâhe'stafâ lekümü'd-dîne felâ temûtünne illâ ve entüm müslimûn.*) (Bakara, 2/132)

(*Ve vassâ bihâ ibrâhîmu benîhi*) Bihâ'daki hâ zamiri İslâm'a gidiyor, bu inanca gidiyor, millete İbrâhim'e gidiyor. Yâni İbrâhim'in yoluna, dinine gidiyor. “Bu yolu İbrâhim AS çocuklarına vasiyet etmişti.”

Biliyorsunuz İbrâhim AS'ın neslinden, onun dedesi olduğunu bilen birçok meşhur kavimler, milletler türedi. İbrâhim AS'ın, bir rivayete göre dört oğlu vardı. İşte iki tanesini biz çok iyi biliyoruz: Birisi İsmâil AS, Peygamber Efendimiz'in dedesi tarafı oluyor. İbrâhim AS, hanımı Hâcer'le bu küçük İsmâil AS'ı Mekke'ye, daha ekin bitmez bir dağ arasında kumluk vâdiyken getirip yerleştirmişti, oradan biliyoruz. İsmâil AS, bir çocuğu.

Bir çocuğu da, İshak AS. İshak AS'ı da nereden biliyoruz?.. Onunoęlu Ya'kubAS'dı. Ya'kubAS'ın oğlu da Yusuf AS... Yusuf AS'ın işte Mısır'daki hayatının ilginç seyrini, kardeşlerinin kıskanıp onu kuyuya atmaları, satılması, sonra gittiği yerlerdeki olaylar... Bunlar Sûre-i Yusuf'ta gelecek Kur'an-ı Kerim'de, güzel güzel onları anlatacağız. Yusuf AS'ın babası Ya'kub, onun babası İshak, onun babası İbrâhim. Yâni Ya'kub AS, İbrâhim AS'ın torunu oluyor. Şimdi bu ayet-i kerimede de ismi geçiyor.

*(Ve vassâ bihâ ibrâhimu benîhi ve ya'kûb)*  
“Şimdi bu inancı, İbrâhim AS çocuklarına vasiyet eyledi veya tavsiye eyledi.” *Vassâ*, kıraatlerin birisinde *evsâ* diye geçiyor. Öğütlemek, yâni “Aman evlâtlarım sakın ha yanlış inançlara sapmayın! Bu etraftaki, çevredeki veya mâzîdeki putperestlerin, şaşkınlara, madrabazların, şarlatakların, hokkabazların, rahiblerin yoluna gitmeyin! Aman bu tevhid inancına, İslâm inancına bağlı kalın!..” diye tavsiye eyledi, İbrâhim AS çocuklarına.

Demek ki, İbrâhim AS'ın neslinden gelen herkesin o tevhid inancında olması lâzım! Şirke, puta, haça tapmaması lâzım!..

*(Ve ya'kûbu)* Burada Ya'kub kelimesinin be harfi, ötre okunuyor. Kur'an-ı Kerim'e yazılmış olan kelimelerin, biliyorsunuz çeşitli kıraatleri var. Ya'kub'u biz ötre kıraatini tercih etmişiz biz Kur'an-ı Kerim'de... O zaman ne demek olur? Bu öğüdü, Ya'kub AS da çocuklarına verdi.

İbrâhim AS da çocuklarına bunu tavsiye etti, Ya'kub AS da çocuklarına bunu tavsiye etti, ya da vasiyet etti.

Vasiyetle tavsiye arasındaki fark ne?.. *Tavsiye* bir insanı çağırırsın, öğüt verirsin: “Aman şöyle yap, aman böyle yapma! Böyle yaparsan iyi olur, böyle yaparsan kötü olur.” Tamam. Bir kimse, “Ben öldükten sonra, aman şöyle yapın, böyle yapın! Bak ben aranızdan ayrılıyorum, ölüyorum, öleceğim, ahirete göçeceğim. Benden sonra sakın ha şöyle şöyle yapmayın, böyle böyle yapın!” gibi şeyler söylüyorsa, *vasiyet* diyoruz, Türkçe’de biliniyor bunlar.

İbrâhim AS, bu İslâm olmayı, müslüman yaşamayı tavsiye etti veya vasiyet etti, Ya'kub AS da vasiyet etti. Şimdi buradaki, (*ve ya'kûbu*) kelime olarak İbrâhim’e bağlı olursa; “İbrâhim AS çocuklarına tavsiye etti, ve Hazret-i Ya'kub tavsiye etti.” mânâsına gelir.

Eğer *benîhi* kelimesine bağlı olursa, o zaman ötre okunmaz, üstün okunur, (*ve ya'kûbe*) okunur. O zaman; “İbrâhim çocuklarına tavsiye etti, (*ve ya'kûbe*) Ya'kub’a da vasiyet etti.” demek olur. Bu kıraat de var.

Şimdi, İbrâhim AS’ın zamanında, torunu Ya'kub AS doğmuş muydu, var mıydı?.. Ayet-i kerimelerden ve tarihi bir takım delillerden, çok değerli tefsir alimleri: “Sağlığında bu torununu gördü İbrâhim AS, ona da tavsiye etti.” diyorlar. İleride başka ayet-i kerimeler gelecek, o ayet-i kerimelerin açıklamalarında da bunu göreceğiz.

“Torunu Ya’kub AS, İbrâhim AS sağken doğmuştu. Ya’kub AS’a da tavsiyesi, öğütlemesi, bizzat İbrâhim AS tarafından yapılmıştı.” mânâsı da çıkıyor o zaman.

Yahut da, geleneksel olarak İbrâhim AS çocuklarına vasiyet etti, çocukları çocuklarına... Bu arada, Ya’kub AS da kendi evlatlarına vasiyet etti.

Şimdi Ya’kub AS’ın yahudiler bakımından çok önemi var. Çünkü Ya’kub AS, İsrâil lakaplı. *İsrâil*, Abdullah mânâsına geliyor o dilde, İbrâni dilinde, Allah’ın kulu... Yâni, biz Abdullah ismini nasıl kullanıyoruz, onlar da kullanmışlar. *İsrâil*, Allah’ın kulu demek. Yâni, Ya’kub AS’ın sıfatı bu.

*Benî İsrâil* ne demek?.. İsrail’in oğulları... Ya’kub AS’ın 12 tane oğlu varmış; bir tanesi Yusuf AS, bir tanesi Bünyamin AS, sonra başka isimler var. 12 tane evlâdının isimleri rivayet ediliyor. Bunlara *esbât* deniliyor. Bunlardan kabileler türemiş, o kabileler yayılmış. Bu Benî İsrâil...

Sonra bunlara yahudi denmiş. Yahudi neden dendiğini de, geçmiş sohbetlerde söylemiştim. O da ayrı bir sıfat. Çeşitli rivayetler var, neden yahudi ismi verildiği hakkında. Yâni, yahudilerin çok hürmet ettiği ve kendilerine bağlı olduğu bir kimse olduğu için, özellikle bu ayet-i kerimede onun ismi de zikrediliyor. Yâni burada bir işaret var ki:

“—Ey yahudiler, ey Benî İsrail, ey Ya’kub AS’ın torunları, ey İsrâil lakaplı olan Ya’kub AS’ın torunları!.. Bakın, o da bu İslâm olmayı tavsiye etmişti.” mânâsı var burada.

Ne demişler bu mübarek peygamberler? (*Yâ beniyye*) “Ey çocuklarım!” demişler. Ya İbrâhim AS oğullarına ve torunu Ya’kub’a demiş oluyor; veya İbrâhim AS oğullarına, Ya’kub AS da oğullarına böylece geleneksel demiş oluyorlar.

*Beniyye* ne demek?.. *Benî* çocuklar demek. *Beniyye*’de niye böyle *ye* geliyor?.. “Ey benim evlatlarım, ey benim çocuklarım!” demek. *Mütekellim ye*’si derler buna. Kalem, kalemim; *kalemî* derler Araplar, benim kalemim. (*Yâ beniyye*) “Ey evlatlarım benim, ey benim sevgili evlatlarım!” demiş o mübarek peygamberler.

“—Peki bir de *büneyye* var Kur’an-ı Kerim’de Hocam... Bazı ayetlerde de, (*Yâ büneyye*) diyor Lokman AS çocuğuna...”

Ha o da, “Ey benim sevgili oğulcağızım!” demek. Küçültme takısı var. Kuş diyoruz, kuşcağız diyoruz. Adam diyoruz, adamcık diyoruz, zavallıcık diyoruz. Küçültme, sevgiden dolayı, muhabbetten dolayı veya küçük olduğundan kullanılan bir dilbilgisi kalıbı bu. *Büneyye*, oğulcuğum demek.

(*Yâ beniyye*) “Ey oğullarım, ey benim oğullarım!” demişler bu mübarek peygamberler. (*İnna’llâhe’stafâ lekümü’d-dîne*) “Bakın, Allah size seçti, sizin için seçti bu dini...” *Ed-din* burada elif-lâmlı gelmiş,

o mâlum olan İslâm dini mânâsına. “Bu dini Allah sizin için seçti. Bakın bu güzel din, böyle süzölmüş, sâfi, katıksız, halis, pırıl pırıl, som, bu güzel din sizin için... Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri vazifelendirdi, tebliğ ettirdi, öğrettirdi, yeryüzünde... Biz bunun tebliğini yaptık. Bu sizin için Allah’ın seçtiği, tercih ettiği, koyduğu, uyun diye emrettiği din...”

(*Felâ temûtünne*) “Aman, sakın ha siz ölmeyiniz...” *Felâ temûtû* dese, ölmeyin demek olur. Ama *temûtünne* diye, sonuna *nûn-u te’kid-i sakile* gelmiş. Bu, “Sakın ha, asla ve kat’a kesinlikle...” filan mânâsına gelen bir takıdır. “Sakın siz ölmeyiniz; (*illâ ve entüm müslimûn*) ancak Allah’a müslüman olmuş olarak, kendinizi teslim etmiş olarak, şirkten sıyrılmış olarak ölün!..”

“Şirk, küfür olmadan, Allah’ın sevmediği yanlış inançlar, yanlış şeyler olmadan, tertemiz böyle sıyrılmış, sahil-i selâmete çıkmış müslüman kullar olarak ancak ölün; başka türlü ölmeyin!.. Yâni, müslümanlıktan başka bir hal üzere, ayağınız kaymış olarak, sapıtmış, şaşırılmış olarak aman bu dünyadan ayrılmayın!..”

## e. Müslüman Olarak Ölmenin Önemi

Muhterem kardeşlerim, niye “Müslüman olarak ölün, başka türlü ölmeyin!” deniliyor?.. Çünkü işin sonucu önemli... Yâni, baş tarafta iyi iyi gidiyor da, sonradan bozuyor. Bozulduğu zaman, sonuç önemli, en sonuç önemli...

Yâni, bu çocuk okulun birinci sınıfında iyiydi, ikinci sınıfında da iyiydi de, sonunda çok bozuldu. Çok bozulduysa, diplomayı alamaz. Birinci sınıfta çok iyiydi, ikinci sınıfta iyiydi. Ama daha sonraki sınıflarda, en sonuncu sınıfta hiç çalışmadı... Bu sene çalışmadı, bir dahaki sene de çalışmadı; o zaman belge alır, okuldan ayrılır.

“—Seninle uğraşamayız, bir sürü tahsil görmek isteyen insan var, sıradada bekliyor. Sıra yokluğunda sana sıra vermişiz, öğretmenler ders anlatıyor; sen derslere çalışmıyorsun, oyun oynuyorsun, tembellik yapıyorsun!.. Kalk da, bu işi güzelce yapacak başka insanlar gelsin!” diye, atarlar okuldan insanı.

Sonuç önemli! Sonuç önemli olduğu için, öyle ölüyor.

Hadis-i şeriflerde de bu vardır. İnsanın yaşamasına göre ölümü olur. Müslüman olarak yaşarsa, İslâm’a hürmetkâr olursa, muhabbetli olursa, niyeti halis olursa; Cenâb-ı Hak sonucunda onu müslüman olarak ahirete göçme nimetine erdirir. Hayatı felâketler, fecaatler, günahlar, rezaletler, kepezelikler, haksızlıklar, zulümler, hırsızlıklar, arsızlıklar, yüzsüzlüklerle geçmiş bir insan... Tamam, o, yaşamına uygun bir şekilde belâsını bulur. Son nefeste kötü bir şekilde, yaşayışına uygun, hak ettiği bir şekilde, çirkin bir şekilde ahirete göçer. Ahirette de cezasını çeker.

Onun için hüsn-ü hatime ile, Cenâb-ı Hakk'ın sevdiği kul olarak ahirete göçmek isteyen insanın yapacağı şey nedir?.. Her zaman söylüyorum aziz ve sevgili kardeşlerim, her zaman ihtar ediyorum, her zaman ikaz ediyorum. Çare nedir?.. Çare aklı başındayken, sağlıklı, sıhhatliyken, gücü kuvveti yerindeyken iyi tercihler yapıp, iyi kul olmak, iyi işler yapmak, iyi insan olarak yaşamak...

Yoksa,

“—Ben böyle yamuk yamuk giderim de, en sonunda direksiyonu çeviririm...” dersen; direksiyon en sonda fırt diye dönmüyor, uçuruma yuvarlanıp gidiyor.

En iyisi, en başından firene bas, yanlış yolda hızlı gidişini bırak, bu yoldan şöyle bir geriye dön, doğru yola gir, Cenâb-ı Hakk'ın yolunda ihlâsla yürü!.. Eski günahlarının affı için de çok yalvar, çok ağla; belki affeder, belki affetmez diye çok kork!.. Affettirmek için de çok iyilik yap!.. İşin akıllıca, akıllı insanların yapacağı yolu, yöntemi, şekli budur.

Akılsızlar ne yapar?.. Vur patlasın, çal oynasın gider; en ummadığı bir zamanda ansızın ölüm gelir. İnsanın kişisel ölümü, onun özel kıyametidir. Onun kıyameti koptu mu, bu dünyadan göçtü mü, artık onu kimse kurtaramaz. Kendisi kendisine yazık etmişse, sonradan arkadakilerin ona bir faydası olamaz. Kendisi mü'min olamadıysa, kötü bir şekilde göçtüyse, mahvolur.



Onun için,

“—Gelin aziz izleyiciler, aziz dinleyiciler, muhterem kardeşlerim!..”

Tüm insanlara hitap ediyorum. Yâni sadece bir bölgeye, bir yöreye, bir dinin mensublarına değil; tüm insanlara Peygamber SAS Efendimiz’in, Kur’an-ı Kerim’in hitabını naklediyorum. Beni sadece bir hoparlör gibi düşünün, sesi nakleden bir cihaz gibi düşünün:

“—Gelin âlemlerin Rabbine hâlis, muhlis teslim olun, ona itaat edin, onun emrine girin!.. Bırakın şu zulmü, en büyük zulüm olan şirki, küfrü... Edepli, uslu, terbiyeli kul olun, güzel işler yapın! Vicdanınız da rahat olur, namınız da temiz olur, şanınız da güzel olur. Yiğit ölür, şan kalır. Ahirete de yüzü ak gidersiniz. Ahirette de, Cenâb-ı Hak sizi büyük mükâfatlara erdirir. Cennetiyle cemâliyle müşerref eder.”

Yâni, insan iyi insan olunca, ne zarar ediyor muhterem kardeşlerim?.. Bunu bir soralım! Herkes kendisine sorsun!.. Şu adam deli, zıppır, haylaz, azgın, kâfirce gidiyor... Peki bu adam da çok efendi, çok temiz, çok iyiliksever, melek gibi insan... Bu zarar mı ediyor, ötekisi kâr mı ediyor?.. Emin olun, keskin sirke küpüne zarardır. Günahları işleyen, kötülükleri yapan hiç de mutlu değildir. İyilikleri yapan hem bu dünyada daha rahattır, daha mutludur; hem de ahirette kazançlıdır. Bu kesin...

Gelin, 2000 yılı Tevhid Yılı'dır; *lâ ilâhe illa'llâh, muhammedün rasûlü'llâh...* Allah'tan başka ilâh yoktur; haçın putun, yıldızın, ayın, güneşin sözü yoktur, faydası yoktur. İş, Cenâb-ı Hakk'a güzel kulluk edip onun rızasını kazanmaktır; bunu yapalım!..

Allah'a kul olalım, Allah'ın emrini turalım, Cenâb-ı Hakk'a güzel kulluk ederek, rızasını kazanalım! Hem dünya gül gülistan olsun...

Bitsin bu Çeçenlerin ızdırabı, Sırpların vahşeti, Rusların inadı... Kafkasya sizin değil ki, sonradan geldiniz. Siz Moskova civarında yaşayan bir kavimdiniz, ne işiniz var burada?.. Zulüm, istila, emperyalizm... Ne işin var?.. Adam hürriyetini istiyor, sen ona bomba atıyorsun. Bitsin bu zulümler, herkes insanlığa gelsin!.. Bütün insanlar kardeş, hemcins, aynı cinsten... Birbirlerini böyle vahşi bir şekilde katletmesinler, mahvetmesinler.

Ölene bir şey olmaz. Yâni, ölen mazlum olarak öldü mü, mânevî bakımdan ahirette mükâfatını alır. Asıl acıyacağımız insanlar zalimler... Çünkü, onların ahiretleri mahvoluyor, dünyaları da mutlu değil... "Sırp kasabı falanca, filanca yerde meçhul bir kişi tarafından, feci şekilde öldürüldü." Elbette olur ev yıkanın hânesi vîran... Sonu hiç iyi gelmez kötü insanların...

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

(القصاص: ۸۳)

(*Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn*) “Güzel sonuç iyi kulların, müttakî kullarındır.” (Kasas, 28/83) Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi müttakî, muhsin, hâlis, muhlis kullarından eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

08. 02. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)



**SERVER**  
Kürsü